

PROTOKÓŁ KONTROLI KOMPLEKSOWEJ

przeprowadzonej w dniu **23 października 2012 r.**
w **Ośrodku Pomocy Społecznej w Sulechowie**

Działając na podstawie art.22 pkt. 8 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2009r. Nr 175 poz. 1362 ze zm.) i art. 7 ust.1 pkt 5 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2005r. Nr 180 poz. 1493 z późn. zm.) w związku z §11 Rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 23 marca 2005 r. w sprawie nadzoru i kontroli w pomocy społecznej (Dz. U. Nr 61, poz. 543 ze zm.), oraz §13 Rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 3 czerwca 2011 r. w sprawie nadzoru i kontroli nad realizacją zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie (Dz.U. Nr 126, poz. 718) -

Zespół kontrolny w składzie:

1. **Ewelina Tomaszewska** - Inspektor Wojewódzki w Wydziale Polityki Społecznej LUW w Gorzowie Wlkp., posiadająca upoważnienie Wojewody Lubuskiego Nr 372-1/2012 z dnia 11 października 2012 r.,
- przewodniczący zespołu kontrolnego;
2. **Krystyna Chabowska** - Inspektor Wojewódzki w Wydziale Polityki Społecznej LUW w Gorzowie Wlkp., posiadająca upoważnienie Wojewody Lubuskiego Nr 372-2/2012 z dnia 11 października 2012 r.,
- członek zespołu kontrolnego;
3. **Teresa Ozimek** - Starszy Inspektor Wojewódzki w Wydziale Polityki Społecznej LUW w Gorzowie Wlkp., posiadający upoważnienie Wojewody Lubuskiego Nr 372-3/2012 z dnia 11 października 2012 r.,
- członek zespołu kontrolnego;
4. **Anna Obiegło** – Starszy Inspektor w Wydziale Polityki Społecznej LUW w Gorzowie Wlkp., posiadająca upoważnienie Wojewody Lubuskiego Nr 372-4/2012 z dnia 11 października 2012 r.,
- członek zespołu kontrolnego;
5. **Tomasz Nowicki** – Inspektor Wojewódzki w Wydziale Polityki Społecznej LUW w Gorzowie Wlkp., posiadająca upoważnienie Wojewody Lubuskiego Nr 372-5/2012 z dnia 11 października 2012 r.,
- członek zespołu kontrolnego;

[Dowód: akta kontroli str. 9-18]

przeprowadził w dniu 23 października 2012 r. w Ośrodku Pomocy Społecznej w Sulechowie kontrolę kompleksową w zakresie wszystkich sfer działania jednostki z zakresu pomocy społecznej i przeciwdziałania przemocy w rodzinie – zgodnie z *Programem kontroli* zatwierdzonym przez Dyrektora Wydziału Polityki Społecznej LUW.

[Dowód: akta kontroli str.29-46]

Przed przystąpieniem do kontroli Zespół kontrolny złożył pisemne oświadczenia o braku okoliczności uzasadniających wyłączenie od udziału w niniejszej kontroli.

[Dowód: akta kontroli str.19-28]

Celem kontroli było podniesienie jakości świadczonych usług na rzecz klientów Ośrodka Pomocy Społecznej. Kontrola przeprowadzona była metodą losową i obejmowała dokumentację świadczeniobiorców oraz wszystkie akta osobowe pracowników w zakresie wymaganych kwalifikacji.

Okres objęty kontrolą: rok 2011 do dnia kontroli.

Ocenie poddano następujące zagadnienia:

1. Kwalifikacje kadry oraz wskaźnik zatrudnienia pracowników socjalnych z wymogami określonymi w ustawie o pomocy społecznej.
2. Działania podejmowane przez gminę na rzecz osób bezdomnych.
3. Praca socjalna.
4. Pomoc osobom zwalnianym z zakładów karnych, aresztów śledczych.
5. Oparcie społeczne dla osób z zaburzeniami psychicznymi.
6. Działania podejmowane na rzecz osób starszych, chorych, niepełnosprawnych.
7. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.
8. Prawidłowość wykorzystania środków budżetu państwa przekazanych gminie w roku 2011 w rozdziale 85295§2030.
9. Zasadność przyznawania świadczeń w formie posiłków, świadczenia pieniężnego oraz pomocy rzeczowej w ramach Programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”.

O rozpoczęciu kontroli powiadomiono podmiot kontrolowany pismem Wydziału Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wlkp. z dnia 11.10.2012r. Nr PS.I-431.4.15.2012.ETom.

[Dowód: akta kontroli str. 1-8]

W trakcie kontroli wyjaśnień udzielała Pani Elżbieta Colle – Dyrektor Ośrodka Pomocy Społecznej w Sulechowie oraz Pani Danuta Napieralska Główny Księgowy kontrolowanej jednostki.

W toku czynności kontrolnych ustalono, że Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulechowie – w dalszej części Protokołu zwany Ośrodkiem - czynny jest od poniedziałku do piątku w godzinach 7³⁰ do 15³⁰. Pracownicy socjalni realizują pracę socjalną w ośmiu rejonach opiekuńczych.

Ośrodek prowadzi ewidencję wyjść w środowisko i każde wyjście w środowisko odnotowywane jest karcie wyjść, którą posiada każdy pracownik socjalny, ponadto wyjazdy w teren samochodem służbowym ewidencjonowane są w karcie wyjazdów. W miesiącu wrześniu poszczególni pracownicy odnotowali 11-18 wyjść i wyjazdów w środowisko. Interesanci przyjmowani są codziennie w siedzibie Ośrodka w godzinach 7:00- 8:30 oraz 14:00-15:30. Decyzje doręczane są za potwierdzeniem odbioru lub odbierane osobiście. Świadczenia z pomocy społecznej wypłacane są w kasie Ośrodka lub przekazywane na konta osobiste klientów lub wskazane konta np. skład opału, zarządcy lokalu, zakładu energetycznego oraz przekazem pocztowym. W ramach współpracy z Lubuskim Stowarzyszeniem na Rzecz Kobiet BABA raz w miesiącu w siedzibie Ośrodka przyjmuje radca prawny udzielający porad prawnych i obywatelskich. W tym samym czasie udzielane są również porady z zakresu psychologii.

W skład Ośrodka wchodzi:

1. Dział pomocy środowiskowej;
2. Dział świadczeń i analiz;
3. Dział usług opiekuńczych:
  - a) Centrum Usług Socjalnych:
    - dzienny dom pobytu dla emerytów i rencistów,
    - dzienny dom pobytu dla dzieci dla lat 3,
    - świetlica socjoterapeutyczna,
    - jadłodajnia
  - b) Środowiskowy Dom Samopomocy
4. Dział świadczeń rodzinnych;
5. Dział dodatków mieszkaniowych;
6. Dział ekonomiczny.

Ośrodek użytkuje 2 budynki będące w zarządzie jednostki : ul. Kruszyna 5 (CUS), ul. Nowa 27 (Dom Dziennego Pobytu dla Dzieci do lat 3) oraz korzysta z pomieszczeń w trzech innych budynkach na zasadzie umowy użyczenia tj. ul. Zwycięstwa 8 (Jadłodajnia), ul. Licealna (świetlica socjoterapeutyczna), ul. Jana Pawła II (OPS). W ocenie Dyrektora warunki lokalowe oraz stan techniczny jest zadowalający; ilość pomieszczeń gwarantuje pełną realizację zadań w warunkach zapewniających klientom optymalne możliwości rozmowy oraz uzyskanie wszelkiej pomocy.

[Dowód: akta kontroli str. 61-68]

USTALENIA

1. Kwalifikacje kadry oraz wskaźnik zatrudnienia pracowników socjalnych z wymogami określonymi w ustawie o pomocy społecznej.

W Ośrodku Pomocy Społecznej w Sulechowie zadania z zakresu pomocy społecznej realizuje 10 pracowników, w tym dyrektor jednostki, kierownik Działu Pomocy Środowiskowej oraz 8 pracowników socjalnych w rejonach opiekuńczych (stan na dzień kontroli- informacja dyrektora jednostki).

Ponadto w Ośrodku zatrudniona jest księgowa oraz pracownicy zajmujący się realizacją pozostałych zadań m.in. usługi opiekuńcze, specjalistyczne usługi opiekuńcze- łącznie 43 osoby.

Poddając ocenie posiadane kwalifikacje pracowników z wymogami ustawowymi - zespół kontrolny przeanalizował akta osobowe Dyrektora jednostki, kierownika Działu Pomocy Środowiskowej oraz pracowników socjalnych realizujących pracę socjalną w rejonach opiekuńczych. Zgodnie z *Wytycznymi Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej w sprawie kwalifikacji pracowników socjalnych* przeanalizowano dyplomy ukończenia szkoły policealnej oraz uczelni wyższej i stwierdzono, iż Dyrektor i pracownicy socjalni posiadają wymagane kwalifikacje. Dodatek do wynagrodzenia w wysokości 250 zł pracownicy socjalni pobierają zgodnie z przepisami.

Ośrodek nie spełnia wymogów zatrudnienia pracowników socjalnych, określonych w art. 110 ust.11 ustawy o pomocy społecznej, który stanowi: iż „ośrodek pomocy społecznej zatrudnia pracowników socjalnych proporcjonalnie do liczby ludności gminy w stosunku jeden pracownik socjalny na 2 tys. mieszkańców nie mniej jednak niż 3 pracowników”. W Gminie Sulechów na 1 pracownika socjalnego przypada 2.227 mieszkańców (liczba mieszkańców gminy wg GUS stan na dzień 31 marca 2011r.- 26 726 osób).

Ustalając współczynnik zatrudnienia pracowników socjalnych brano pod uwagę ogólną liczbę pracowników socjalnych zatrudnionych w Ośrodku (8 pracowników w rejonach opiekuńczych, 1 pracownik socjalny pełniący funkcję koordynatora usług opiekuńczych oraz 3 pracowników socjalnych w zatrudnionych w Dziale Świadczeń i Analiz).

Ponadto ustalono, że pracownicy Ośrodka uczestniczyli w latach 2011-2012 w szkoleniach organizowanych z zakresu m.in. pomocy społecznej, przeciwdziałania przemocy w rodzinie, kodeksu postępowania administracyjnego,.

[Dowód: akta kontroli str. 69-238]

Stwierdzono, iż zadanie w zakresie współczynnika zatrudnienia realizowane jest z **istotnymi uchybieniami**.

2. Działania podejmowane przez gminę na rzecz osób bezdomnych.

Z danych liczbowych przedstawionych w sprawozdaniu rocznym za 2011 r. MPiPS-03 z realizacji zadań pomocy społecznej wynika, iż w okresie objętym kontrolą ze świadczeń pomocy społecznej z powodu bezdomności skorzystały 22 osoby. Na terenie gminy nie funkcjonuje żadna placówka zapewniająca miejsca noclegowe osobom bezdomnym. Wszystkie osoby wymagające pomocy w formie schronienia kierowane są do noclegowni lub schronisk dla osób bezdomnych funkcjonujących na terenie innych gmin. Najczęściej są to placówki w Gorzowie Wlkp., Zielonej Górze oraz Poznaniu. Z treści złożonych przez Dyrektora jednostki wyjaśnień wynika, iż Ośrodek nie realizuje programów wychodzenia z bezdomności, a jedynie współuczestniczy w ich realizacji stosownie do potrzeb i możliwości. Gmina Sulechów partycypuje w kosztach pobytu swoich mieszkańców w w/w placówkach.

[Dowód: akta kontroli str. 239-242]

W toku czynności kontroli przeanalizowano dokumentację pięciu osób korzystających z pomocy Ośrodka z powodu bezdomności. Z analizy akt wynika, że wszystkie te osoby otrzymywały wsparcie finansowe z systemu pomocy społecznej w postaci: zasiłku stałego (3 osoby), zasiłku okresowego oraz zasiłku celowego m.in. na leczenie i zakup leków, zakup opału jak również pomoc w postaci bezpłatnych posiłków.

[Dowód: akta kontroli str. 243-247]

Osoby bezdomne z terenu gminy Sulechów mają możliwość pozyskania samodzielnego mieszkania – pokój w bloku rotacyjnym, którego zarządcą jest Zakład Gospodarki Mieniem Komunalny. W latach 2011-2012 przydział otrzymało łącznie 6 osób bezdomnych (2011r. -4 osoby; 2012r. – 2 osoby).

Stwierdzono **istotne uchybienia** w realizacji zadania pod względem pracy z osobami bezdomnymi w ramach Indywidualnych Programów Wychodzenia z Bezdomności.

3. Praca socjalna

Zgodnie z art. 45 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. (Dz.U.z 2009 roku Nr 175, poz. 1362 ze zmianami) praca socjalna świadczona jest na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym i prowadzona jest w celu rozwinięcia lub wzmocnienia ich aktywności i samodzielności życiowej.

W toku czynności kontrolnych stwierdzono, że pracownicy socjalni prowadzą pracę socjalną z rodzinami w miejscu ich zamieszkania. Z danych statystycznych za 2011 rok wynika, że **praca socjalna prowadzona była z 649 rodzinami (1739 osób w rodzinach)**, co stanowi 53% - owy odsetek w porównaniu do ogólnej liczby osób objętych pomocą społeczną w gminie (3264 osoby z 1167 rodzin). Wskaźnik ten jest znacznie niższy niż przyjęta norma w województwie (70%). W liczbie 649 rodzin, z którymi prowadzona była praca socjalna - 59 % stanowią rodziny posiadające dochód własny (wyższy niż ustalone kryterium) i korzystające ze wsparcia „wyłącznie w postaci pracy socjalnej”. Na koniec 2011 roku odnotowano 381 rodzin, którym udzielono pomocy wyłącznie w postaci pracy socjalnej. Wszystkie prowadzone w rodzinach działania odnotowywane są w rejestrach, prowadzonych

przez poszczególnych pracowników socjalnych. W ramach tej formy pomocy, pracownicy socjalni pomagali rodzinom tym m.in. w uzyskaniu świadczenia pielęgnacyjnego (poz.13 z dnia 07.03.12r.), dodatku mieszkaniowego (poz.25 z dnia 06.06.12r.), interwencja w sytuacji zagrożenia przemocą (poz. 8 z dnia 13.02.2012 r.), interwencja w rodzinie w której występuje alkohol, współpraca z GKRPA (poz.24 z dnia 04.06.12), współpraca z Policją na rzecz bezpieczeństwa w rodzinach zgłoszonych przez sąsiadów (poz.29 z dnia 13.08.12r.).

W celu wzmocnienia aktywności i samodzielności życiowej, zawodowej lub przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, a także w celu określenia współdziałania w rozwiązywaniu problemów osoby lub rodziny - pracownik socjalny zatrudniony w Ośrodku może – zgodnie z art.108 – zawrzeć kontrakt socjalny. Z danych statystycznych (MPiPS-03 za 2011 r.) wynika, że w 2011 roku w Ośrodku zawarto **22 kontrakty socjalne**, którymi objęto 97 osób. Wskaźnik zawartych w 2011 roku kontraktów stanowi 5,6% i jest wyższy od średniej wojewódzkiej liczby zawartych kontraktów.

Kontroli poddano dokumentację 6 świadczeniobiorców, z którymi prowadzono pracę socjalną w oparciu o kontrakt socjalny. W dwóch przypadkach stwierdzono nieprawidłowości w sposobie wypełniania formularza kontraktu socjalnego: w kontrakcie zawartym w dniu 15.10.2012 r. brak dat określających terminy działań klienta i Ośrodka, a w kontrakcie zawartym 08.10.2012 r. - brak wskazania działań po stronie Ośrodka. Ponadto stwierdzono, że znajdujące się w dokumentacji wywiady środowiskowe nie są wypełnione w punkcie: „Plan pomocy i działań na rzecz osoby lub rodziny, praca socjalna” - brak adnotacji o planowanych działaniach na rzecz poprawy sytuacji rodziny (np.: w rodzinie, w której występuje alkohol i przemoc – brak kontraktu socjalnego, zgłoszenia na Policję - *wniosek z 02.10.2012 r. na zasiłek okresowy*; W rodzinie niepełnej, w której matka samotnie wychowuje dwoje dzieci w wieku szkolnym - brak zobowiązania do aktywizacji zawodowej, uczestnictwa w projekcie systemowym w CIS - *wniosek z 29.08.2012 r. na zasiłek celowy na żywność i opłaty*).

Poddając ocenie skuteczność zawartych kontraktów (5) oraz poziom osiągniętego celu, stwierdzono na podstawie skontrolowanej dokumentacji, że w 3 przypadkach kontrakty socjalne nie przyniosły oczekiwanych efektów i założony cel główny nie został osiągnięty - osoby, z którymi zawarto kontrakt nie wywiązały się z zawartych w nim ustaleń. I tak: w kontrakcie z dn. 30.08.2012 r. - celem głównym była poprawa bytu rodziny poprzez zadbanie o porządek w mieszkaniu, wg oceny realizacji zadań: cel nie został osiągnięty, gdyż w mieszkaniu nadal jest brudno; W kontrakcie zawartym z dwoma osobami z dn. 27.03.2012r. – celem głównym było podjęcie leczenia odwykowego i terapii przez małżonków, wstępna ocena pozytywna: klientka podjęła terapię oraz zatrudnienie, klient przebywa w szpitalu na leczeniu odwykowym. Końcowa ocena negatywna: klientka nie pracuje, pobiera zasiłek stały, zrezygnowała z terapii uzależnień. 2 kontrakty są w trakcie realizacji: w kontrakcie z dn. 15.10.2012 r. – celem głównym było znalezienie zatrudnienia i poprawa sytuacji finansowej, poprzez udział w projekcie i zdobycie kwalifikacji kasjera-sprzedawcy, ocena nastąpi w lutym 2013 r.; W kontrakcie z dn.08.10.2012 r. - celem głównym było podniesienie kwalifikacji zawodowych poprzez uczestnictwo w projekcie „Aktywni od nowa”, ocena nastąpi w styczniu 2013 r.;

Należy rozważyć zasadność formułowania celów typu: „poprawa bytu poprzez zadbanie o porządek w mieszkaniu”. Brak tego typu nawyków u klienta wynika z wielu przyczyn. Dotarcie do nich i praca w tym kierunku daje większe szanse na osiągnięcie zamierzonego efektu.

[Dowód: akta kontroli str. 251-274]

Zadanie realizowane z **uchybieniami** pod względem liczby rodzin objętych pracą socjalną w porównaniu do ogólnej liczby osób objętych pomocą społeczną, a także pod względem efektywności zawieranych kontraktów socjalnych.

4. Pomoc osobom zwalnianym z zakładów karnych, aresztów śledczych

Pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego realizowana jest na podstawie art. 17 ust.1 pkt.16a ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej oraz na podstawie Porozumienia zawartego dnia 13 czerwca 2000 r. pomiędzy Ministerstwem Pracy i Polityki Społecznej a Centralnym Zarządem Służby Więziennej w sprawie zasad współpracy w zakresie organizacji pomocy na rzecz osób zwalnianych z zakładów karnych i aresztów śledczych oraz rodzin osób pozbawionych wolności.

Z danych liczbowych przedstawionych w sprawozdaniu rocznym za rok 2011 z realizacji zadań pomocy społecznej wynika, iż w ramach świadczeń pomocy społecznej w roku 2011 udzielono wsparcia dla 9 osób zwolnionych z Zakładu Karnego.

Skontrolowano dokumentację 5 świadczeniobiorców i ustalono, że zawiera wymagane dokumenty: wniosek o udzielenie pomocy, oświadczenia klienta, zaświadczenia z PUP, świadectwo zwolnienia z zakładu karnego, wywiad środowiskowy, decyzja o wysokości i rodzaju przyznanej pomocy. Jednak stwierdzono, iż formularz wywiadu środowiskowego nie jest dostatecznie wypełniony szczególnie w zakresie planowanej pracy socjalnej z osobami po opuszczeniu zakładu karnego. W czterech przypadkach brak adnotacji o planowanej pomocy w formie pracy socjalnej z wykorzystaniem kontraktu socjalnego, w jednym przypadku (decyzja na zasiłek celowy Nr PS.4512n.135.2012) pracownik socjalny odnotował działania na rzecz klienta, jednak nie został zawarty kontrakt socjalny na kontynuację leczenia odwykowego rozpoczętego w Zakładzie Karnym.

Ponadto z skontrolowanej dokumentacji wynika, że pomoc ze strony Ośrodka ograniczona była tylko do przyznawania świadczeń pieniężnych (zasiłku okresowego i celowego), jednak ta forma stanowi jeden rodzaj pomocy z wielu wymienionych w Porozumieniu zawartym w dniu 13 czerwca 2000 r. pomiędzy Ministerstwem Pracy i Polityki Społecznej a Centralnym Zarządem Służby Więziennej. Ośrodek Pomocy Społecznej nie współpracuje z administracją Zakładów Karnych w zakresie udzielania pomocy osobie. W celu doprowadzenia do samodzielności życiowej osób po opuszczeniu Zakładu Karnego, należałoby rozważyć możliwość udzielania szerszej i kompleksowej pomocy, ustając zakres i zasady wspólnych działań pracownika socjalnego Ośrodka z przedstawicielami administracji zakładu karnego.

Zadanie realizowane z **uchybieniami** pod względem realizacji zapisów Porozumienia zawartego pomiędzy MPiPS a CZSW.

5. Działania podejmowane na rzecz osób starych, chorych, niepełnosprawnych.

5a) Usługi opiekuńcze.

Pomoc osobom starszym, chorym i niepełnosprawnym realizowana jest na podstawie art.17 ust. 1 pkt 11 i 16 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Gmina posiada Uchwałę Nr XIX/156/2004 Rady Miejskiej w Sulechowie z dnia 2 lipca 2004 roku w sprawie przyznawania świadczeń z pomocy społecznej w zakresie zadań własnych gminy oraz zasad zwrotu wydatków na świadczenia zmienionej następnie Uchwałą Nr XXVI/23620/05 Rady Miejskiej w Sulechowie z dnia 1 marca 2005 roku oraz Uchwałą Nr XXXVII/353/2006 z dnia 21 lutego 2006, która reguluje m.in. zasady przyznawania świadczeń w formie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych oraz zasady odpłatności za te świadczenia. Zgodnie z uchwałą zwalnia się całkowicie od zwrotu wydatków za usługi opiekuńcze i specjalistycznych usług opiekuńczych świadczone w miejscu zamieszkania osoby samotne, które ukończyły 85 lat.

Na usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze wydatkowano środki w kwocie: w 2011 r. - 77.283,04,- zł., na koniec września 2012 r. – 53.125,38,- zł.

W trakcie czynności kontrolnych ustalono, że Ośrodek realizował usługi opiekuńcze zarówno w 2011 jak i 2012 roku. Wsparciem w formie usług objętych było: na koniec 2011r. - 70 osób (w tym 9 specjalistycznych), w 2012r., na dzień kontroli – 48 osób (w tym 6 specjalistycznych) tj. 100% osób, które złożyły wnioski.

W trakcie czynności kontrolnych ustalono, że Usługi sprawowało 14 opiekunek zatrudnionych na podstawie umowy o pracę w Ośrodku w pełnym wymiarze czasu pracy (14 etatów). Jedenaście spośród zatrudnionych opiekunek posiada szkolenia i kursy w zakresie: opieki nad starszymi i niepełnosprawnymi – 3 osoby, opiekun w domu pomocy – 1, podstawy masażu – 4, opiekunka domowa – 1, kurs PCK – 1, pierwsza pomoc – 1, 3 osoby to osoby ze środowiska, które wykazują predyspozycje do sprawowania funkcji opiekunki. Usługi realizowano przez 5 dni w tygodniu, liczba godzin usług (od 1 do 4) uzależniona jest od indywidualnych potrzeb podopiecznych. Zakres usług opiekunek określony został szczegółowo w zakresach czynności i obejmuje m.in. wykonywanie czynności pielęgnacyjnych u obłożnie chorego, czynności gospodarcze (zakres czynności w aktach).

[Dowód: akta kontroli str. 19-34]

Przeanalizowano dokumentację 5 (spośród 48) losowo wybranych teczek osób objętych pomocą społeczną w formie usług opiekuńczych, tj. 10,4% korzystających z tej formy wsparcia. Usługi przyznane były na 5 dni w tygodniu po: 2 godziny dziennie dla 4 osób,

3 godz. dziennie 1 osobie. Średnia liczba godzin usług świadczonych przez Ośrodek w ciągu dnia 1 osobie wynosiła 0,4 godziny.

Kontroli poddano sprawy o numerach: PS.4524.90.2012 z dn. 05.07.2012; PS.4524.22.2012 z dn. 03.01.2012; PS.4524.29.2012 z dn. 03.01.2012; PS.4524.27.2012 z dn. 03.01.2012r.; PS.4524.36.2012. W decyzjach o przyznaniu świadczenia określono zakres usług jak i wysokość odpłatności. Na podstawie przedstawionej w trakcie kontroli dokumentacji ustalono, że 13 osób ponosi pełną odpłatność za usługi – zgodnie z ustaloną tabelą odpłatności, 4 osoby korzystają z usług nieodpłatnie.

[Dowód: akta kontroli str.281-362]

5b) Kierowanie do domu pomocy społecznej.

Ośrodek realizuje zadanie gminy o charakterze obowiązkowym, określone w art. 17, ust.1, pkt 16 dot. kierowania do domu pomocy społecznej i ponoszenia odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu. Ustalono, że na domy pomocy społecznej w Planie wydatków budżetowych zabezpieczono środki w kwocie: na 2011 r. – 489.576,83,- zł., plan na 2012 r. – 489.910,- zł.

Na terenie gminy Sulechów nie ma domu pomocy społecznej. W 2011 r. Ośrodek ponosił odpłatność za 24 osoby przebywające w domach pomocy społecznej. W trakcie roku wpłynęły 2 wnioski, które załatwiono pozytywnie. Na koniec września 2012 r. w domach pomocy przebywały 23 osoby. W trakcie roku wpłynęło 5 wniosków o umieszczenie w domu pomocy społecznej, z czego 4 osoby zostały umieszczone, a jedna osoba oczekuje na umieszczenie w Domu Pomocy Społecznej dla Kombatantów w Zielonej Górze. Wnioski zostały rozpatrzone pozytywnie (100%).

Ustalono, że 16 spośród 23 osób umieszczonych w domach pomocy społecznej ponosiło odpłatność w wysokości 70% swojego dochodu, gmina pokrywała różnicę pomiędzy średnim miesięcznym kosztem utrzymania w domu pomocy społecznej a opłatą wnoszoną przez osobę umieszczoną w placówce. Do kosztów utrzymania 7 osób dopłatę zgodnie z art. 61 ust. 2 pkt 2 ustawy o pomocy społecznej wносиła rodzina (10 rodzin) na ogólną kwotę 3.090,-zł miesięcznie. Dopłata przez członków rodzin do kosztów utrzymania mieszkańca odbywała się na podstawie zawartej umowy z osobą zobowiązaną do alimentacji a Dyrektorem Ośrodka. Ośrodek wydawał decyzje zmieniające wysokość odpłatności, w związku ze zmianą sytuacji finansowej osoby przebywającej w domu pomocy społecznej i zmianą średniego miesięcznego kosztu utrzymania mieszkańca na podstawie przeprowadzanych aktualizacji wywiadów środowiskowych.

Zespół kontrolny stwierdził, iż dokumentacja świadczeniobiorców jest kompletna, prowadzona prawidłowo. Odbiór decyzji osobisty, za potwierdzeniem odbioru. Wpływające wnioski rozpatrywane są z zachowaniem terminów określonych w odrębnych przepisach.

[Dowód: akta kontroli str.363-368]

Nie stwierdzono uchybień w sposobie realizacji zadania.

6. Oparcie społeczne dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Zgodnie z art. 18 ust. 1 pkt 3,5, 6 ustawy o pomocy społecznej, ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (tj.Dz.U. z 2011 r. Nr 231, poz. 1375) gmina powinna zapewnić wsparcie i rozwój różnych form oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

W toku kontroli ustalono, że Gmina posiada Program Ochrony Zdrowia Psychicznego Gminy Sulechów na lata 2011-2015 przyjęty Uchwałą NR 0007.145.2011 Rady Miejskiej w Sulechowie z dnia 15 listopada 2011r. Cele główne określone w Programie to: 1) Promocja zdrowia psychicznego i zapobieganie zaburzeniom psychicznym, 2) Zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi pomocy niezbędnej do życia w środowisku rodzinnym i społecznym, 3) Zapobieganie przemocy w rodzinie, szkole i środowisku lokalnym. Program określa sposób jego realizacji, oczekiwane korzyści zdrowotne, podmioty w nim uczestniczące a także finansowanie programu.

W Gminie działa Środowiskowy Dom Samopomocy, funkcjonuje on w strukturach Ośrodka Pomocy Społecznej. Środowiskowy Dom Samopomocy przeznaczony jest dla 30 osób upośledzonych umysłowo (Typ B). W trakcie czynności kontrolnych ustalono, że na dzień 30 września 2012r. zakwalifikowano 33 osoby do korzystania z usług Domu.

Realizowane są specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi, z których skorzystało: na koniec 2011r. – 9 osób, na 30 czerwca 2012r. - 7 osób (sprawozdania odpowiednio - MPiPS 03 roczne, MPiPS 03 półroczne).

W ramach czynności kontrolnych ustalono, że z pomocy w formie zasiłków stałych skorzystało: na koniec 2011r. – 120 osób, na dzień 30 czerwca 2012r. – 108 osób (78 samotnie gospodarujących i 30 osób w rodzinie - sprawozdania odpowiednio - MPiPS 03 roczne, MPiPS 03 półroczne). Na podstawie orzeczeń Zespołów do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności wypłacano zasiłki stałe: w 2011r. – 91 osobom (68 samotnych, 23 w rodzinie), w tym z kodami 01-U; 02-P – 23 osobom, co stanowiło 19,2 % ogólnej liczby zasiłkobiorców stałych. W 2012r. do dnia 30 września wpłynęło 6 nowych wniosków o przyznanie pomocy w formie zasiłku stałego, wszystkie załatwione zostały pozytywnie. Ogółem świadczenie to wypłacono 97 osobom (77 osobom samotnym, 20 osobom w rodzinie), w tym z kodami 01-U; 02-P – 23 osobom, co stanowiło 23,7% ogółu korzystających z zasiłku stałego.

Skontrolowano losowo wybranych akt sprawy 6 osób korzystających z zasiłków stałych w 2012 r., pod względem ustalonych przez Powiatowy Zespół Orzekania o Niepełnosprawności kodów chorobowych. Poza pomocą w formie zasiłków stałych i pracy socjalnej osoby te korzystają, w zależności od potrzeb m.in., z posiłków i pobytu w Domu Dziennego Pobytu, zasiłków celowych na cele bytowe w tym: zakup leków, odzieży, obuwia, żywności, opału, pokrycia kosztów mieszkaniowych, usług kąpielowych i pralniczych.

Ośrodek świadczy również na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi pomoc w formie ubezpieczenia zdrowotnego, współpracy z poradnią zdrowia psychicznego, współpracy z lekarzem pierwszego kontaktu, współpracy z Ośrodkiem Szkolno-Wychowawczym w Sulechowie i Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną.

Ustalono, iż w 2012 r. liczba osób z zaburzeniami psychicznymi objętych wsparciem w formie zasiłku stałego (23 osoby), usług w środowiskowym domu samopomocy (30 osób) oraz specjalistycznych usług opiekuńczych stanowiła 6,7%, w stosunku do liczby leczonych z tego tytułu w gminie.

Liczba osób z terenu gminy leczonych z powodu zaburzeń psychicznych wynosiła 892 osoby (w wieku do 60 r. życia wynosiła 720 osób - dane Oddziału Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia z roku 2010 r.) natomiast średnia liczba osób leczonych w stosunku do liczby mieszkańców gminy stanowiła 2,17% (poniżej średniej wojewódzkiej wynoszącej 2,88%).

[Dowód: akta kontroli str.369-408]

Nie stwierdzono uchybień w sposobie realizacji zadania.

7. Realizacja zadań z zakresu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

7a) Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie

W toku czynności kontrolnych ustalono, że Uchwałą Nr LI/357/2010 Rady Miejskiej w Sulechowie z dnia 19 października 2010 r. uchwalono Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2011 – 2015. Celem głównym programu określono „zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie ze szczególnym uwzględnieniem przemocy wobec dzieci oraz poprawę skuteczności działań osób zobowiązanych i uprawnionych w swojej pracy zawodowej do przeciwdziałania przemocy w rodzinie.” Określono 2 cele szczegółowe Programu oraz zadania do realizacji w ramach celów szczegółowych. Pierwszy cel dotyczył powołania zespołu interdyscyplinarnego, którego zadania obejmowały: opracowanie strategii postępowania w przypadku rozpoznania i zgłoszenia przemocy w rodzinie, podejmowanie interwencji w przypadku przemocy w rodzinie, monitorowanie sytuacji w tych rodzinach, zintegrowanie działań środowisk odpowiedzialnych za pomoc dziecku i rodzinie oraz podniesienie poziomu wiedzy i umiejętności osób realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie. Cel drugi dotyczył wzmocnienia wiedzy społeczeństwa w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zapewnienie różnorodnych form wsparcia osobom doświadczającym przemocy. Zamierzano go osiągnąć realizując zadania polegające m.in. na: przygotowywaniu i udostępnianiu broszur i ulotek informacyjnych o instytucjach udzielających pomocy, podnoszeniu świadomości społecznej nt. zjawiska przemocy, edukację dzieci i młodzieży w zakresie radzenia sobie z agresją, stresem, zwiększeniu dostępności poradnictwa, wspieraniu kompetencji opiekuńczych i wychowawczych rodziców, zapewnieniu kompleksowej pomocy rodzinom, w których występuje przemoc, udzielaniu schronienia osobom dotkniętym przemocą zmuszonym do opuszczenia mieszkania, wdrażaniu procedury „Niebieskiej Karty”.

Zadania zaplanowane w Gminnym Programie zgodne z zadaniami gminy określonymi przepisami prawa.

[Dowód: akta kontroli str.409-425]

Usługi z zakresu prowadzenia poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie od 2008 r. są realizowane w ramach współpracy z Lubuskim Stowarzyszeniem na Rzecz Kobiet „BABA”. W okresie od marca 2009r. do kwietnia 2012 Stowarzyszenie realizowało w OPS projekt dofinansowany przez EFS pn. „BABA w terenie – poradnictwo prawne i obywatelskie.” Od maja do grudnia 2012 r. w ramach umowy o współpracy Stowarzyszenie „BABA” prowadzi w OPS w Sulechowie filię Ośrodka Pomocy dla Osób Pokrzywdzonych Przepięstwem w Zielonej Górze finansowany ze środków Ministerstwa Sprawiedliwości przyznanych przez Zarząd Województwa Lubuskiego. W ramach działalności filii OPOPP w Ośrodku Pomocy Społecznej są udzielane porady przez prawnika w wymiarze 5 godzin tygodniowo oraz świadczona pomoc psychologiczna w wymiarze 4 godzin tygodniowo. Informacja o terminach przyjęć specjalistów znajduje się m.in. na plakacie w siedzibie OPS. W 2011 r. z poradnictwa prawnego (m.in. z zakresu prawa rodzinnego, cywilnego, karnego) skorzystało 428 osób; w 2012r. (do października) – 171 osób. Od czerwca do października 2012 r. z poradnictwa psychologicznego skorzystało 18 osób. Ok. 1/3 z tych spraw było związanych z przemocą w rodzinie. Centrum Usług Socjalnych realizowało poradnictwo rodzinne obejmujące m.in. porady psychologiczne, a także świadczyło konsultacje dla pracowników socjalnych w zakresie rozwiązywania problemów rodzin.

Wydrukowano plakaty oraz ulotki informacyjno – edukacyjne dotyczące przeciwdziałania przemocy w rodzinie, procedury „Niebieskie Karty”, adresowane do ofiar, świadków oraz sprawców przemocy, zawierające również dane teleadresowe zespołu interdyscyplinarnego, które są sukcesywnie kolportowane wśród instytucji użyteczności publicznej, udostępniane są broszury informacyjne „Miłość, Rodzina, Partnerstwo” zawierające informacje prawne także z zakresu przemocy w rodzinie, opracowane przez Stowarzyszenie „Baba.”

[Dowód: akta kontroli str.426-429]

100% zadań wskazanych w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie do dnia kontroli było zrealizowanych lub w trakcie realizacji.

W 2011 i 2012 r. w związku z przemocą w rodzinie do ośrodków wsparcia skierowano łącznie 9 osób: 3 kobiety z małoletnimi dziećmi uzyskały miejsce w Domu Samotnej Matki w Żarach, jedna klientka uzyskała miejsce w Specjalistycznym Ośrodku Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gorzowie Wlkp.

[Dowód: akta kontroli str.430-431]

100% osób wymagających uzasadnionego schronienia zostało objętych pomocą poprzez zapewnienie miejsc w ośrodku wsparcia; 100% wniosków o udzielenie takiej pomocy zostało rozpatrzonych prawidłowo.

7b) Zespół interdyscyplinarny

Uchwałą Nr 0007.29.2011 Rady Miejskiej w Sulechowie z dnia 18 stycznia 2011 r. przyjęto sposób i tryb powoływania i odwoływania członków Zespołu Interdyscyplinarnego w Sulechowie oraz szczegółowe warunki jego funkcjonowania. W Uchwale wśród jednostek, instytucji i organizacji uprawnionych do wskazania swoich przedstawicieli do udziału w Zespole Interdyscyplinarnym nie przewidziano organizacji pozarządowych, zatem uniemożliwiono udział ich przedstawicieli w pracach zespołu. W marcu 2011r. Burmistrz Sulechowa zawarł Porozumienia o współpracy w Zespole Interdyscyplinarnym z podmiotami typującymi przedstawicieli do pracy w Zespole. Zarządzeniem Nr 0050.84.2011 Burmistrza Sulechowa z dnia 12 kwietnia 2011 r. powołano Zespół Interdyscyplinarny w Sulechowie w imiennym 7 – osobowym składzie (po 2 przedstawicieli OPS w Sulechowie oraz Sądu Rejonowego w Świebodzinie, a także po 1 przedstawicielu: Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Szkoły Podstawowej nr 1 w Sulechowie i Komisariatu Policji w Sulechowie. Nie powołano do składu Zespołu przedstawicieli ochrony zdrowia ani organizacji pozarządowych, zgodnie z Art. 9a ust. 3, pkt. 5 i 6 cyt. ustawy z 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Liczba przedstawicieli służb i instytucji powołanych do zespołu interdyscyplinarnego w Sulechowie niezgodna z ustawowo wymaganymi.

Pierwsze spotkanie Zespołu odbyło się 20 kwietnia 2011r., podczas którego członkowie podpisali Oświadczenia o ochronie danych oraz dokonali wyboru przewodniczącego, którym została Pani Aneta Szustak – przedstawicielka Ośrodka Pomocy Społecznej w Sulechowie.

Zespół Interdyscyplinarny działa w oparciu o Regulamin Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego. Zgodnie z Regulaminem, do rozwiązywania problemów konkretnych rodzin przewodniczący Zespołu powołuje grupy robocze.

Analizowana dokumentacja pracy zespołu (protokoły z zebrań) świadczyła o tym, że od czasu powołania do dnia kontroli Zespół odbył 9 posiedzeń, które odbywały się z częstotliwością zgodną z wymogami określonymi w przepisach prawa.

6 grudnia 2011 r. w siedzibie Ośrodka Pomocy Społecznej, w ramach działalności Zespołu przeprowadzono Szkolenie dla członków i kandydatów do Zespołu Interdyscyplinarnego – Procedura „Niebieskie Karty”. Uczestnicy szkolenia (pracownicy socjalni, dzielnicowi, kuratorzy, pedagodzy oraz członkowie GKRPA) uzyskali stosowne certyfikaty.

Zespół Interdyscyplinarny w analizowanym okresie pracował w oparciu o procedurę „Niebieskiej Karty”. „Niebieskie Karty” – A są wpisywane do Rejestru, który zawiera: imię i nazwisko osoby wobec której istnieje podejrzenie, że jest ofiarą przemocy w rodzinie, nazwę podmiotu wszczynającego procedurę, datę założenia „Niebieskiej Karty”, datę wpływu do przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego, datę wpływu do grupy roboczej oraz datę

zakończenia procedury. Zgodnie z Rejestrem, w 2011 r. założono 21 „Niebieskich Kart” (13 przez Policję, 5 przez OPS, 3 przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych), z czego 17 zakończono a 4 były w toku, zaś w 2012 r. (do dnia kontroli) założono 63 „Niebieskie Karty” (52 przez Policję, 9 przez OPS oraz 2 przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych), z czego 30 było zakończonych a 33 – w toku.

Przeanalizowano 10% losowo wybranych „Niebieskich Kart” założonych w okresie objętym kontrolą, tj. 9 teczek klientów, w tym 5 spraw zakończonych i 4 w toku.

W 2 przypadkach na formularzach „A” brak podpisu przewodniczącego zespołu, w 1 – brak daty przekazania Karty przewodniczącemu. W odniesieniu do 6 wszczętych procedur (w 67% analizowanych procedur) stwierdzono wydłużający się termin wpływu „Niebieskich Kart” do przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego (w 5 przypadkach podmiotem wszczynającym procedurę była Policja, w 1 – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych). Z analizy dokumentów wynikało, że „Niebieskie Karty” były przekazywane przez Policję drogą pocztową; daty na korespondencji świadczyły o tym, że formularze opuszczały Komendę Policji w terminie do 7 dni od ich wypełnienia przez funkcjonariusza. Opóźnienie następowało z powodu przedłużającego się czasu przekazu korespondencji z Policji do Ośrodka Pomocy Społecznej, a następnie do przewodniczącego zespołu. Powodowało to, że termin wpływu „Niebieskiej Karty” do przewodniczącego zespołu następował np. 16 dni od daty jej założenia. Przekazywanie wypełnionych formularzy „Niebieskiej Karty” – A wymaga wypracowania szybszego sposobu dostarczenia ich przewodniczącemu zespołu interdyscyplinarnego.

We wszystkich przypadkach przewodniczący zespołu interdyscyplinarnego w ustawowym terminie wnioskował o powołanie grupy roboczej do realizacji procedury „Niebieskie Karty.” Analizowana dokumentacja zawierała: pisemne wnioski przewodniczącego zespołu o powołanie grupy roboczej, oświadczenia członków grupy o zachowaniu poufności, zgody osób, co do których istniało podejrzenie, że są ofiarami przemocy na podjęcie działań w ich sprawie (w jednym przypadku zgody nie było, co jednak, zgodnie z przepisami, nie stało się przyczyną zaniechania działań), potwierdzenia o otrzymaniu przez klienta „Niebieskiej Karty” – B. Z dokumentacji wynika, że we wszystkich przypadkach podejmowano działania mające na celu pomoc rodzinom dotkniętym przemocą.

Stałą praktyką grup roboczych jest listowne zapraszanie na posiedzenia zespołu osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie oraz osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie w różnych odstępach czasowych – w teczkach klientów, których dotyczy procedura jest gromadzona stosowna korespondencja. Podczas tych spotkań wypełniono formularze „D” (w 7 przypadkach) i „C” (w 8 przypadkach).

Grupy robocze sporządzały pogłębioną diagnozę sytuacji rodziny oraz opracowywały plany pomocy rodzinie zawierające: cele działań, sposoby ich realizacji oraz wskazanie podmiotu odpowiedzialnego za ich realizację. Plany uwzględniały sytuację dzieci. Posiedzenia grup roboczych były protokołowane; protokoły zawierały wyszczególnienie zadań (planowanych działań) poszczególnych członków grupy roboczej. Ustalenia planu pomocy były monitorowane (na odrębnym formularzu): protokół monitoringu zawierał zrealizowane działania, za które odpowiadały wskazane w planie pomocy osoby, ocenę, czy rodzina

wymagała dalszego wsparcia oraz zaplanowane dalsze zadania. Określano także i monitorowano działania, do których zobowiązały się osoby dotykane przemocą, jak również sprawcy tej przemocy, o czym świadczyły notatki służbowe z tych wizyt zawierające opis sytuacji (np. czy dochodziło do kolejnych incydentów, czy sprawca nie nadużywał alkoholu), wnioski, sugestie (np. co do zasadności zakończenia procedury), wykonane czynności, np. przeprowadzenie rozmowy profilaktyczno – ostrzegawczej ze sprawcą. Ofiary były informowane o możliwościach uzyskania pomocy, skorzystania z różnych form pomocy.

W ramach monitorowania sytuacji rodziny we wszystkich przypadkach zaplanowano i realizowano wizyty policji (rozmowy dyscyplinujące oraz wspierające), pracownika socjalnego (wsparcie, poradnictwo, zaproponowana pomoc finansowa, rzeczowa, oferta specjalistycznej pomocy), kontrolowano sposób wywiązywania się sprawców z obowiązku odbywania terapii przeciwalkoholowej, w jednej sprawie skierowano pismo do Prokuratury w celu wszczęcia dochodzenia w sprawie przemocy w rodzinie, w przypadku osób uzależnionych od alkoholu (w 7 przypadkach) wzywano sprawców do zgłoszenia się do gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych i obligowano ich do podjęcia terapii.

Plany pomocy w indywidualnych przypadkach wystąpienia przemocy w rodzinie określają kogo dotyczy (dorosły, dziecko), cel działań, sposób realizacji, osobę odpowiedzialną za realizację działania. Zawierają zdiagnozowaną sytuację osób pokrzywdzonych i były ukierunkowane na poprawę sytuacji osoby doświadczającej przemocy. Ponadto plany uwzględniają działania skierowane do sprawców przemocy. W przypadku zakończenia działań przez grupę roboczą, sporządzano protokół o zakończeniu działań przekazywany przewodniczącemu zespołu interdyscyplinarnego, w którym uzasadniano decyzję o zakończeniu działalności, jak również podsumowywano przebieg jej prac. Ponadto grupa robocza przekazywała przewodniczącemu całość prowadzonej dokumentacji. Sprawę kończyło sporządzenie przez zespół interdyscyplinarny protokołu z zakończeniu procedury „Niebieskiej Karty”. W 100% analizowanych zakończonych procedur „Niebieskiej Karty” ofiarom przemoc w rodzinie zaplanowano i udzielono skutecznej pomocy, gdyż jak wynika z protokołów przemoc została powstrzymana. W jednym przypadku klientka została skierowana do Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gorzowie Wlkp., w 3 przypadkach stwierdzono zakończenie przemocy (poprawa relacji rodzinnych, w jednym przypadku rozwód), w kolejnym – odbywaniem przez sprawcę stacjonarnego leczenia odwykowego.

[Dowód: akta kontroli str.432-468]

Stwierdzono uchybienia w realizacji zadania pod względem: składu zespołu interdyscyplinarnego (nie powołano do zespołu przedstawiciela ochrony zdrowia oraz organizacji pozarządowej), a także w pojedynczych przypadkach potwierdzenia wpływu formularza „Niebieska Karta- A” podpisem przewodniczącego.

8.Realizacja programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” .

8a) Prawidłowość wykorzystania środków budżetu państwa przekazanych gminie w roku 2011 w rozdziale 85295 § 2030.

Na mocy art. 14 ustawy o ustanowieniu programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” ustalono wysokość dotacji dla gminy na poziomie 385.000,- z tego:

- na udzielenie pomocy w formie posiłku, świadczenia pieniężnego na zakup posiłku lub żywności albo świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych - 370.000,- zł;
- na tworzenie, doposażenie punktów przygotowania lub wydawania posiłków - 8.000,- zł.
- na pokrycie kosztów dowozu posiłków - 7.000,- zł

Środki przeznaczone na doposażenie, jednostka wykorzystwała w 100 %. Wydatki dokonywane były na podstawie faktur VAT:

- faktura VAT 236/2011 na kwotę 2.700,00 zł;
- faktura VAT 699/2011 na kwotę 1.090,00 zł;
- faktura VAT nr FA/46/ZG17/2011 na kwotę 330,00 zł;
- faktura VAT Nr 236/06/fav/2011 na kwotę 3.930,03, która została korygowana poleceniem księgowania nr 406/086/10/2011 z dnia 31.10.2012 r. na kwotę 3.880,00 zł

Powyższe faktury zawierały razem 4 pozycje, każda z nich została sprawdzona pod kątem celowości zakupu. Nie stwierdzono uchybień i nieprawidłowości w realizacji zadania.

Przedłożone do kontroli faktury przeanalizowano również pod kątem ich opisu oraz realizacji zadań bieżących. Ustalono, iż faktury były opisane prawidłowo oraz wszystkie wydatki realizowane na ich podstawie stanowiły wydatki bieżące.

Nie stwierdzono nieprawidłowości w realizacji zadania.

[Dowód: akta kontroli str.560-575]

Podczas kontroli na podstawie dokumentów księgowych tj. zestawień obrotów, stanów i sald zweryfikowano również kwoty wydatkowane z dotacji na realizację przedmiotowego zadania wg. danych na dzień 31.03.2011 r., 30.06.2011 r. oraz 30.09.2011 r. Stwierdzono, iż w okresach styczeń – marzec oraz styczeń – czerwiec faktyczne wydatki realizowane z dotacji były wyższe od kwot wykazywanych przez jednostkę w informacji dot. rozliczenia otrzymanej dotacji w dziale 852 – Pomoc Społeczna tj. monitoringu za w/w okresy. Równocześnie wykazano, iż faktyczne wydatki środków pochodzących z dotacji za III kwartały 2011 r., są niższe od kwot wykazywanych w monitoringu za ten okres.

Z wyjaśnień złożonych przez Dyrektora Ośrodka Pomocy Społecznej w Sulechowie wynika, iż różnice pomiędzy środkami finansowymi wykazywanymi w monitoringu a faktycznymi wydatkami spowodowane są przez ujęcie w monitoringu kwot wynikających z wydanych decyzji, a nie z faktycznych wydatków określonych za pomocą w/w dokumentów księgowych z badanych okresów.

Jednocześnie z wyjaśnień złożonych przez Głównego Księgowego wynika, iż wydatki na doposażenie oraz dowóz ujmowane były wg. klasyfikacji budżetowej 85295-130/421. Wyjaśniono również, iż wydatki na doposażenie w roku 2011 w ramach w/w programu w całości pochodziły z dotacji celowej budżetu państwa. Natomiast wydatki związane z dowozem dzielone były w udziale 60 % budżet państwa, 40 % budżet gminy. Z powyższego wyjaśnienia wynika także, iż wydatki na udzielenie pomocy w formie posiłku oraz świadczenia pieniężnego ujmowane były w księgach rachunkowych na koncie 85295-130/3110 w pełnej wysokości ponoszonych kosztów. Następnie w/w wydatek był dzielony w udziale 60 % budżet państwa, 40 % budżet gminy.

Stwierdzona rozbieżność pomiędzy przekazywaną informacją a faktycznym wydatkowaniem środków finansowych pochodzących z dotacji w przypadku wykazywania w monitoringu kwot wyższych niż faktycznie zrealizowane **stanowi istotne uchybienie**, natomiast wykazywanie w monitoringu kwot niższych niż faktycznie zrealizowane stanowi uchybienie.

[Dowód: akta kontroli str.576-653]

Obszarem poddanym analizie podczas kontroli były również terminy przekazywania środków pochodzących z dotacji z Urzędu Miasta do OPS-u. Jako dokumenty źródłowe przyjęto dane księgowe LUW oraz informację OPS-u. Ustalono, iż w ośmiu przypadkach środki zostały przekazane do OPS-u w dniu następnym po przekazaniu środków z LUW do gminy, natomiast w pięciu przypadkach środki przekazano po dwóch dniach roboczych.

Nie stwierdzono uchybień w tym zakresie.

[Dowód: akta kontroli str.654-659]

Skontrolowano także liczbę dni od przekazania środków z LUW do zapłaty za doposażenie punktów przygotowania lub wydawania posiłków. W badanym okresie wszystkie płatności zostały zrealizowane do 30 dni od dnia przekazania środków.

Nie stwierdzono uchybień w tym zakresie.

[Dowód: akta kontroli str.660-667]

W trakcie kontroli przyjęto również wyjaśnienie kierownika jednostki dotyczące sposobu rozliczania się OPS-u ze szkołami w przypadku nieobecności dziecka w szkole.

Nie stwierdzono uchybień w tym zakresie.

[Dowód: akta kontroli str.668-671]

8b) Zasadność przyznawania pomocy w formie posiłku, świadczenia pieniężnego na zakup posiłku lub żywności, świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych

W ramach realizacji Programu w roku 2011 pomocą objęto łącznie 1.626 osób (w tym: 711 osób z 404 rodzin skorzystało z pomocy w formie posiłku; 717 osobom decyzją administracyjną przyznano zasiłek celowy).

Na terenie gminy Sulechów znajduje się 17 placówek, w których dzieci i młodzież korzystają z pomocy w formie posiłków. Dożywianie realizowane jest w placówkach oświatowych (11 szkół, 3 Przedszkola, 1 Żłobek) jak również w innych punktach: Centrum Usług Socjalnych, Jadłodajnia. Placówki te oferują pełen obiad (szkoły, CUS), całodzienne wyżywienie (przedszkola, żłobek) oraz gorący posiłek (jadłodajnia).

Uchwała Nr XXXVII/353/2006 Rady Miejskiej w Sulechowie z dnia 21 lutego 2006r. w sprawie zmiany uchwały Nr XXVI/236/2005 RM w Sulechowie z dnia 1 marca 2005r. w sprawie zmiany uchwały w sprawie zasad przyznawania świadczeń z pomocy społecznej w zakresie zadań własnych gminy oraz zasad zwrotu wydatków na świadczenia reguluje wysokość odpłatności ponoszonej przez osoby/rodziny korzystające z pomocy w formie posiłków, których dochód przekracza 150% kryterium dochodowego. Z tej formy korzystają najczęściej uczestnicy Środowiskowego Domu Samopomocy. Z analizy akt wynika, iż tylko 3 uczestników ŚDS korzysta z posiłków w Centrum Usług Socjalnych z częściową odpłatnością. Z ustnych wyjaśnień Dyrektora jednostki wynika, iż uczestnicy ŚDS przygotowują posiłki (śniadania, obiady) w ramach treningu kulinarnego.

[Dowód: akta kontroli str.672-675]

W toku czynności kontrolnych przeanalizowano dokumentację 11 osób/rodzin, które roku 2011-2012 otrzymały pomoc w ramach Programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”. Ustalono, iż OPS udziela pomocy w formie bezpłatnych posiłków dla dzieci, pomocy w formie zasiłków celowych przeznaczonych na zakup posiłku, żywności.

Z analizy dokumentacji wynika, iż pomoc w formie bezpłatnych posiłków dla dzieci w szkole przyznawana była na okres od października 2012 do marca 2013r. Z pisemnych wyjaśnień Dyrektora jednostki wynika, iż *pomoc w formie dożywiania przyznana jest najczęściej na okres sześciu miesięcy tj. od stycznia do czerwca oraz od września do grudnia. Pomoc przyznana na okres do marca 2013r. ma charakter wyjątkowy i ma związek z wejściem w życie od 1 października 2012r. zweryfikowanych kwot kryteriów dochodowych. Kolejne decyzje będą przyznawane do czerwca i do grudnia.* Wyjaśnienia zostały przez kontrolującego przyjęte i uwzględnione.

Nie stwierdzono uchybień i nieprawidłowości w realizacji zadania.

[Dowód: akta kontroli str.676-679;53-56]

Zgodnie z zapisem art. 6a ustawy z dnia 29 grudnia 2005r. o ustanowieniu programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” w szczególnie uzasadnionych przypadkach dzieciom, uczniom może być przyznana pomoc w formie posiłków *bez konieczności ustalenia sytuacji rodziny* w drodze wywiadu środowiskowego. Liczba uczniów, którym przyznano pomoc nie może przekroczyć 20% liczby uczniów i dzieci dożywianych ogółem na terenie gminy w danym miesiącu na podstawie wydanych decyzji administracyjnych. Z analizy dokumentacji wynika, iż na terenie gminy Sulechów z tej formy pomocy w roku 2011 skorzystało łącznie 88 osób (sprawozdanie roczne - 2011) natomiast w roku 2012 (sprawozdanie za okres styczeń- wrzesień) – 29 osób. Tą formą pomocy

obejmowano głównie dzieci z rodzin, których miesięczny dochód przekraczał ustawowe kryterium dochodowe uprawniające do korzystania z pomocy. Z informacji kierownika wynika, iż w roku 2012 siedmioro dzieci, otrzymało pomocy w oparciu o decyzję administracyjną. Miesięcznie tą formą pomocy obejmowano 5-26 osób, co stanowiło 2-7% ogólnej miesięcznej liczby dzieci dożywianych na podstawie wydanych decyzji administracyjnych. Nie stwierdzono uchybień w realizacji zadania.

[Dowód: akta kontroli str.55-56]

WNIOSKI:

I. Nie stwierdzono uchybień w realizacji zadań pod względem:

1. Kwalifikacji kierownika jednostki i pracowników socjalnych realizujących pracę socjalną w środowisku.
2. Realizacji usług opiekuńczych.
3. Kierowania do domu pomocy społecznej i ponoszenia odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w dps.
4. Oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi.
5. Realizacji specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi.
6. Opracowania i realizacji gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.
7. Organizacji spotkań zespołu interdyscyplinarnego tj. liczby spotkań w skali roku.
8. Udzielania pomocy rodzinom, którym założono „Niebieską Kartę”.
9. Działań kierowanych do sprawców przemocy w rodzinie.
10. Zasadności przyznawania pomocy w ramach Programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”.

Stwierdzono uchybienia lub istotne uchybienia w zakresie:

1. Spełnienia ustawowego wymogu zatrudnienia pracowników socjalnych.
2. Zawierania Indywidualnych Programów Wychodzenia z Bezdomności.
3. Świadczenia pracy socjalnej i zawierania kontraktów socjalnych.
4. Działań gminy na rzecz osób zwalnianych z zakładów karnych.
5. Składu zespołu interdyscyplinarnego (nie powołano do zespołu przedstawiciela ochrony zdrowia oraz organizacji pozarządowej).
6. Terminowości przekazywania wypełnionych formularzy „Niebieskiej Karty” – A przewodniczącemu zespołu interdyscyplinarnego i w pojedynczych przypadkach potwierdzenia ich wpływu podpisem przewodniczącego.

7. Rozbieżności pomiędzy danymi przekazywanymi przez jednostkę w informacji dot. rozliczenia otrzymanej dotacji w dziale 852 – Pomoc Społeczna – MONITORING w obszarze wysokości wykorzystanych środków finansowych pochodzących z dotacji, a faktycznie poniesionymi wydatkami na realizację przedmiotowego programu.

Na tym kontrolę zakończono.

Wpisano do książki kontroli pod poz. 2.

Pouczenie

Na podstawie § 16 Rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 23 marca 2005r. w sprawie nadzoru i kontroli w pomocy społecznej (Dz. U. Nr 61, poz. 543 z 2005 r.) kierownik jednostki może odmówić podpisania protokołu kontroli, składając, w terminie 7 dni od dnia jego otrzymania, wyjaśnienie przyczyny odmowy. Odmowa podpisania protokołu przez kierownika jednostki nie stanowi przeszkody do podpisania protokołu przez zespół inspektorów i sporządzenia zaleceń pokontrolnych.

Kierownikowi jednostki podlegającej kontroli przysługuje prawo zgłoszenia, przed podpisaniem protokołu kontroli, umotywowanych zastrzeżeń dotyczących ustaleń zawartych w protokole. Zastrzeżenia zgłasza się na piśmie do dyrektora Wydziału Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w terminie 7 dni od dnia otrzymania protokołu kontroli.

W przypadku zgłoszenia zastrzeżeń do protokołu kontroli, termin odmowy podpisania protokołu wraz z podaniem jej przyczyn biegnie od dnia doręczenia kierownikowi jednostki podlegającej kontroli stanowiska dyrektora Wydziału Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego wobec zastrzeżeń.

Pisemne zastrzeżenie do ustaleń zawartych w protokole kontroli są poddawane analizie przez kontrolujący daną jednostkę zespół inspektorów. Zespół inspektorów przeprowadza dodatkowe czynności kontrolne, jeżeli z analizy zastrzeżeń wynika potrzeba ich podjęcia. Z przeprowadzonych dodatkowych czynności kontrolnych sporządza się protokół.

Jeżeli zespół inspektorów stwierdzi zasadność zastrzeżeń, dokonuje zmian w protokole kontroli. W razie nieuwzględniania zastrzeżeń, w całości lub części, zespół inspektorów zajmuje stanowisko na piśmie i przekazuje je do akceptacji Dyrektora Wydziału Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego. Stanowisko w sprawie zgłoszonych zastrzeżeń przekazuje się kierownikowi jednostki podlegającej kontroli.

Niniejszy protokół kontroli sporządzono w 3 jednobrzmiących egzemplarzach, z których: jeden przekazano Dyrektorowi Ośrodka Pomocy Społecznej w Sulechowie, drugi Burmistrzowi Sulechowa, trzeci egzemplarz pozostawiono w aktach Wydziału Polityki Społecznej LUW w Gorzowie Wlkp.

Kontrolujący:

.....

Ewelina Tomaszewska

Inspektor Wojewódzki

.....

Krystyna Chabowska

Inspektor Wojewódzki

.....

Teresa Ozimek

Starszy Inspektor Wojewódzki

.....

Anna Obiegło

Starszy Inspektor

.....

Tomasz Nowicki

Inspektor Wojewódzki

Gorzów Wlkp. 21-12-2012 r.

Dyrektor:

.....

Elżbieta Colle

Sulechów , dnia 31-12-2012 r.